

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Toekomstvisie Bibliotheek Twenterand

2024-2025

Toekomstvisie Bibliotheek Twenterand 2024-2025

Inleiding

De bibliotheekbranche is sterk in beweging. De lokale maatschappelijke meerwaarde op gebied van geletterdheid, mee blijven doen in de samenleving en een leven lang ontwikkelen, heeft zich de laatste jaren landelijk bewezen. Wettelijk wordt de positie van bibliotheken bekrachtigd in een aangepaste Bibliotheekwet (2025) met een zorgplicht voor gemeenten en provincies voor volwaardige bibliotheken in elke gemeente. De branche staat aan de vooravond van het uitbouwen van haar lokale maatschappelijke waarde, waarbij de rol en invulling van een Bibliotheek als Twenterand in nauwe afstemming plaatsvindt met gemeenten en lokale partners.

Dit brengt voor ons kansen en uitdagingen met zich mee op gebied van (lokale) positionering, de relatie met inwoners, de gemeente Twenterand en samenwerkingspartners. Hierop anticiperen we al met een lopende aanvraag voor Toekomstkracht (provinciaal) en een lopende aanvraag voor de landelijke SPUK-regeling. In Twenterand spelen ook mogelijke veranderingen in de gemeentelijke financiën en de Directeur-Bestuurder van de Bibliotheek gaat eind 2023 met pensioen. Al deze lokale bewegingen vergroten de noodzaak tot een stevige positionering van de bibliotheekfunctie in onze gemeente.

Deze strategische visie op de toekomst is daarom onontbeerlijk. Er is voor een looptijd van twee jaar gekozen (2024-2025), met daaraan verbonden een praktische vertaalslag naar hoe ambities worden waargemaakt. Hiermee creëert de Bibliotheek Twenterand een duidelijk pad naar de (nabije) toekomst - ook voor stakeholders -, een stabiele basis voor de interne organisatie en tevens voldoende ruimte voor de nieuwe Directeur-Bestuurder om een eigen invulling te geven aan de (nabije) toekomst, zowel op strategisch als uitvoerend vlak.

Dit alles met ons hogere doel om de verbinding met de gemeente en samenwerkings-partners te versterken en zo de maatschappelijke waarde van de Bibliotheek Twenterand te vergroten.

H 1: Waar komen we vandaan?

Ontwikkelingen bibliotheekstelsel en Bibliotheek Twenterand

De bibliotheekbranche is sterk in beweging en aan het uitgroeien tot een onmisbare lokale maatschappelijke partner om gemeentelijke ambities waar te maken. De branche is wettelijk stevig verankerd en goed georganiseerd in een stevig gelaagd stelsel, waarin samenwerking en kennisdeling - landelijk, provinciaal en lokaal - leiden tot innovatie en ontwikkeling. We kijken terug naar de verankering en vooruit naar de doorontwikkeling van Bibliotheek Twenterand en kunnen krachtig concluderen dat de Bibliotheek Twenterand een onmisbare partner is bij maatschappelijke opgaven.

De positie van bibliotheken in Nederland was altijd al sterk en heeft zich de laatste jaren doorontwikkeld naar brede maatschappelijke en lokaal verankerde voorzieningen. In de wettelijke basis voor alle bibliotheken in Nederland (Wsob 2015) is geregeld dat iedere inwoner toegang heeft tot de fysieke en digitale openbare bibliotheek. De Wsob is een wet, maar geeft vooral het kader waarbinnen het bibliotheekwerk gedaan moet en kan worden. De wet geeft ruimte voor lokale invulling en maatwerk¹.

De Wsob heeft de verbreding van bibliotheekfuncties ingezet. Waar in het verleden de collectie voorop stond, is deze nu in toenemende mate ondersteunend aan andere (maatschappelijke) opgaven. Onder het motto 'van collectie naar connectie' gaven bibliotheken (zo ook Bibliotheek Twenterand) lokale invulling aan de vijf maatschappelijke functies die in de Wsob benoemd zijn:

1. Het ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. Het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. Het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
4. Het organiseren van ontmoeting en debat
5. Het laten kennismaken met kunst en cultuur.

Bibliotheek Twenterand heeft zich doorontwikkeld van traditionele uitleenfunctie naar een brede maatschappelijke rol. Zo is er een groeiende inzet op het sociaal domein, wat o.a. zichtbaar wordt in het Taalpunt en de Voorleesexpress, en brede

ondersteuning van de groep kwetsbare inwoners rond thema's als gezondheid, geldzaken en digitale vaardigheden. Verder blijft de informatievoorziening aan inwoners zich door ontwikkelen (zoals het Informatiepunt Digitale Overheid) en liggen er (uitbreidings)kansen voor lokale wegwijzer (één toegangspoort) voor inwoners. Daarnaast blijft de relatie met voorschoolse instellingen en het onderwijs zich uitbreiden en intensiveren, met focus op lezen, digitalisering en cultuur- en techniekeducatie.

Corona heeft de wereld tijdelijk op zijn kop gezet. Gelukkig zijn bibliotheken hier sterk uitgekomen. Tijdens de lockdowns zijn bibliotheken niet stilgevallen, maar wilden juist lokaal relevant blijven. Heel snel is een omschakeling gemaakt naar *coronaproof* dienstverlening: online en digitale dienstverlening en tegelijkertijd ook nauwe persoonlijke contacten onderhouden met inwoners, door bijvoorbeeld afhaalbieb en boek-aan-huis dienst.

Tijdens de laatste lockdown (19 december 2021) zijn bibliotheken aangewezen als essentiële dienstverlening door de rijksoverheid. Dit was een belangrijke erkenning van de gegroeide maatschappelijke rol van de moderne bibliotheek. En de opmars naar een wetswijziging van de Wsob, waarin geregeld wordt dat gemeenten en provincies (per 2025) een zorgplicht krijgen voor (financiering van) volwaardige bibliotheken in iedere gemeente. Hiermee wordt de toegang tot openbare bibliotheken voor alle inwoners gewaarborgd.

¹ <https://www.debibliotheken.nl/informatie/wsob>

De verbreding en doorontwikkeling van bibliotheken heeft ook een enorme boost gekregen dankzij het Bibliotheekconvenant 2020-2023. Drie overheidslagen (het ministerie van OCW, IPO en VNG) en de drie bibliotheekvoorzieningen (VOB, SPN en KB) hebben het Bibliotheekconvenant 2020-2023 ondertekend en beogen hiermee de maatschappelijke relevantie van bibliotheken te vergroten. De branche werkt momenteel met de verschillende overheden aan een nieuw Bibliotheekconvenant.

Het bibliotheekconvenant heeft inhoudelijke uitwerking gekregen in de landelijke Netwerkagenda 2021-2023. Leidend zijn drie maatschappelijke opgaven, die ook door Bibliotheek Twenterand worden (uit)gedragen:

1. **Geletterde samenleving** - bevorderen geletterdheid en leesplezier via diverse taalactiviteiten, zoals het Taalhuis en de Voorleesexpress en een sterke relatie met onderwijs. We streven naar 100% dBos voor het voorschools, primair en voortgezet onderwijs.

2. **Participatie in de informatiesamenleving** - bevorderen digitale inclusie en digitaal burgerschap via brede ondersteuning van (kwetsbare) inwoners rond thema's als gezondheid, geldzaken en digitale vaardigheden, zoals via het IDO.
3. **Leven lang ontwikkelen (basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid)** - via brede informatievoorziening en culturele en educatieve activiteiten.

Kenmerkend voor deze maatschappelijke opgaven is dat ze niet ophouden bij de grenzen van organisaties. Ze vragen om samenwerking. Samenwerking in de eigen directe omgeving, samenwerking tussen lokale en landelijke organisaties en samenwerking tussen bibliotheekorganisaties. Het bibliotheekstelsel toont zich met het convenant een sterke samenwerkingspartner voor overheden en derden om gezamenlijk bij te dragen aan de drie grote opgaven, mits een robuuste basis van alle bibliotheekvoorzieningen gegarandeerd blijft.

H 2: Ontwikkelingen om ons heen

Trends en ontwikkelingen beïnvloeden de bibliotheeksector en de lokale meerwaarde van bibliotheken. Ze spelen een rol in onze missie en visie en bepalen mede onze richting. Een ontwikkeling ontstaat en gaat soms pijlsnel. Sommige ontwikkelingen zijn blijvend, andere ontwikkelingen verdwijnen weer van het toneel. Wat zien we op dit moment om ons heen gebeuren? Welke relevante trends en ontwikkelingen zijn bepalend in gemeente Twenterand en hoe verhoudt Bibliotheek Twenterand zich hiertoe?

Een samenleving in beweging

De samenleving is in beweging, lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal. Sommige ontwikkelingen gaan snel, anderen gaan langzamer, maar bijna allemaal zijn ze relevant. Denk bijvoorbeeld aan technische ontwikkelingen als digitalisering, Artificial Intelligence, Smart Buildings, maar ook aan maatschappelijke ontwikkelingen als de toename van kansenongelijkheid, armoede, groeiende eenzaamheid, toenemend geloof in/publicatie van fake news, polarisering en individualisering.² Ook klimaat en duurzaamheid en de oorlog in Oekraïne zijn op dit moment belangrijke factoren in onze samenleving.

Samen met de gemeente hebben we besproken welke maatschappelijke thema's en ontwikkelingen spelen in de gemeente Twenterand. Vergrijzing, laaggeletterdheid, individualisering, de sterke behoefte aan verbinding en saamhorigheid, digitalisering, groeiende aandacht voor gezondheid, groeiende mantelzorg, stimuleren van participatie, de behoefte om mee te kunnen doen... Dit zijn enkele voorbeelden van trends en ontwikkelingen die de samenleving van gemeente Twenterand mede bepalen. Daarnaast is Twenterand een relatief traditionele gemeente, waar inwoners betrokken willen worden, er een groot gemeenschapsgevoel heerst en een rijk verenigingsleven is.

De regio Twente is flink in beweging en zet in op het imago van hightech-regio en op programma's als het

Bruto Twents Geluk. Met de Universiteit Twente als motor, is de hightechregio in opmars. Nergens in Nederland ontstaan zoveel startups en spin-offs van universiteiten en hogescholen.³ Dit biedt mogelijkheden om de regio steeds aantrekkelijker te maken als woon- en werklocatie. Het Bruto Twents Geluk is een initiatief van Twente Board en een optelsom van zaken die maken dat het in Twente goed wonen, werken, leven en recreëren is. De inzet is (o.a.) om negatieve factoren van de maatschappelijke ontwikkelingen zoals leegloop, vergrijzing en wegvloeiën van kennis tegen te gaan en om te buigen naar een positieve ontwikkeling, namelijk mensen behouden voor en (terug)trekken naar de regio. Geluk boven economie als drijvende kracht om ergens te wonen. Voor een aantrekkelijk en goed vestigingsklimaat zijn factoren als werkgelegenheid, onderwijs, gezondheidszorg en cultuur belangrijke vereisten.

Lokale verankering met de Bibliotheek

De Bibliotheek Twenterand draagt actief bij aan een aantrekkelijke regio door een passend, ondersteunend en prikkelend aanbod van culturele en maatschappelijke waarde neer te zetten. We geven mede uitvoering aan het gemeentelijke beleid op het gebied van cultuur en samenleving en zijn daarom een belangrijke partner voor de gemeente Twenterand. Nu onze rol langzaam verschuift van traditionele bibliotheek naar ondersteunend bij maatschappelijke opgaven, is een sterke lokale verankering noodzakelijker dan ooit.

² https://rijnbrink.magzmaker.com/trendcurve_2021/trendcurve1

³ <https://www.utwente.nl/business/over-de-regio-twente>

In het huidige coalitieakkoord 'Kernachtig en veranderend Twenterand 2022-2026' zijn speerpunten en ambities benoemd die relevant zijn voor de lokale verankering:

- Twenterand moet een toegankelijke gemeente zijn, zichtbaar in elke kern en waar iedereen mee kan doen op het gebied van sport, bewegen, kunst en cultuur.
- De bestrijding van laaggeletterdheid o.a. door versterking van het Taalpunt.
- Versobering van taken sociaal domein, omdat de kosten naar beneden gehaald moeten worden.
- Participatie, meedoen aan de samenleving, staat centraal in de aanpak.
- Met de grote gesubsidieerde instellingen dient er een goede verhouding c.q. relatie te zijn. De lokale en onderlinge (ver)binding is voor de gemeente een groot goed. De coalitie gaat op zoek naar manieren om deze verbintenissen voor langere termijnen te bestendigen.
- Twenterand wil werk maken van een gemeente, waarin iedereen mee kan doen, ook als je een beperking hebt.
- De gemeente wil jongeren beter aangehaakt krijgen bij de politiek. Betrekken van basisscholen bij het thema politiek is het streven.

Lokale verankering betekent ook in nauwe samenwerking met de inwoners en andere organisaties, een aanbod creëren dat inspeelt op (lokale) maatschappelijke ontwikkelingen en de behoeftes die daaruit voortkomen. Dit doen we met zowel gemeentebreed aanbod als met een aanbod gericht op de individuele kernen. Vroomshoop, Den Ham, Vriezenveen en Westerhaar hebben ieder een eigen profiel en daarmee ook eigen behoeftes en wensen. Samen met de gemeente hebben we beeld gevormd van de aandachtspunten en behoeftes in de vier kernen. Wij zien dit, wij horen dit en wij erkennen dit. De doelstelling van ons aanbod is de som der delen: het aanbod in de individuele kernen draagt bij aan het welzijn van de gehele gemeente Twenterand.

Integrale aanpak en de rol(len) van de Bibliotheek

In het Actieplan Basisvaardigheden⁴ richt de gemeente zich op het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners via een integrale aanpak tussen sociaal domein en verbetering van basisvaardigheden. De Bibliotheek is onderdeel van de Stuurgroep Laaggeletterdheid en speelt al op verschillende manieren een belangrijke rol bij de verbetering van basisvaardigheden.

Als partner voor effectieve leesbevorderingsprogramma's gericht op een stimulerende leesomgeving en een rijk taalaanbod voor álle kinderen, als uitvoerder voor Voorleesexpress en Doorleesexpress, als signaalfunctie voor onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren, als onderdeel van het samenwerkingsverband het Taalpunt en als organisator van cursussen voor digitale vaardigheden via het project Samen Digitaal. Toch blijven verbetering van de samenwerking en integrale aanpak tussen verschillende partijen in de signalering en doorverwijzing van inwoners (en kinderen) die niet voldoende basisvaardig zijn, een belangrijk aandachtspunt de komende periode.

In het Actieplan Basisvaardigheden verlegt de gemeente het accent naar preventie, het voorkomen van laaggeletterdheid en het verbeteren van de basisvaardigheden. Met provinciale subsidie vanuit Toekomstkracht⁵ zetten de Bibliotheek, ZorgSaam en gemeente een stap extra bovenop de doorlopende gezinsaanpak geletterdheid. Er komt aandacht voor het integrale systeem om het kind heen, zodat ouders ook leesplezier gaan ervaren en zo hun kinderen beïnvloeden.

Een integrale aanpak is ook nodig op gebied van cultuurparticipatie. De Bibliotheek krijgt in de cultuuropdracht 'Cultuur voor iedereen 2021-2024' de 'opdracht' zich te verbinden met andere organisaties in de gemeente om een bijdrage te leveren aan het doel van cultuurparticipatie. Cultuur is er niet alleen voor de happy few, maar voor iedereen. Cultuur is onmisbaar voor betekenisverlening, zingeving en sociale samenhang. Cultuur heeft een autonome waarde en cultuurparticipatie kan als middel worden ingezet voor o.a. sociale- en welzijnsdoeleinden.

⁴ Actieplan basisvaardigheden gemeente Twenterand 2023-2026, p2.

⁵ Projectplan Toekomstkracht Bibliotheek Twenterand "Verbinden, verbinden, verbinden"

H 3: Onze maatschappelijke bijdrage

Vanuit dialogen met bibliotheekprofessionals en ambtenaren en verdieping op maatschappelijke ontwikkelingen en beleid, komen we bij de kern van de functie van Bibliotheek Twenterand. Onze missie is verwoord en onze visie geeft uiting aan hoe we deze missie willen verwezenlijken. Langs vier strategische lijnen wil Bibliotheek Twenterand zich de komende jaren verder ontwikkelen en profileren.

Vanuit de gezamenlijke gesprekken hebben we de wensen opgehaald waarvoor de Bibliotheek Twenterand wil staan:

- Wij staan voor (lees)plezier en ontspanning bij een bezoek aan onze bibliotheek
- Wij zijn een laagdrempelige, veilige en vertrouwde huiskamer
- Wij staan voor een gevarieerd, prikkelend en toegankelijk cultureel en educatief aanbod
- Wij dragen actief bij aan persoonlijke ontwikkeling en zelfstandige deelname aan de samenleving
- Wij zijn ondersteunend aan de drie hierboven genoemde maatschappelijke opgaven
- Wij verbinden mensen, jong en oud
- Wij verbinden inwoners en doen dit samen met maatschappelijke organisaties
- Wij zijn de natuurlijke samenwerkingspartner voor de voorschoolse instellingen en het onderwijs
- Wij zien en horen iedere bezoeker
- Wij erkennen de verschillen in de vier kernen en spelen hierop in
- Wij dragen actief bij aan een inclusieve samenleving: de Bibliotheek Twenterand is voor iedereen.

Ook kwam uit de gesprekken naar voren dat het belangrijk is voor de inwoners, partners en subsidiënten dat wij als Bibliotheek Twenterand ons duidelijker profileren: wie zijn we? Waarom doen we wat we doen? Welke waarden drijven ons? Wat betekent dit in de praktijk? Hoe ziet dit eruit? Dit brengt ons bij onze missie en visie.

Onze missie (hier staan we voor)

We geloven dat de essentie van een duurzame samenleving is dat alle inwoners van de gemeente Twenterand volwaardig en zelfstandig aan de samenleving kunnen deelnemen, met elkaar in verbinding

kunnen staan en kunnen groeien. Hier zetten we ons iedere dag voor in.

Onze visie (hier gaan we voor)

Bibliotheek Twenterand is de (vind)plaats van nieuwe kennis, ervaringen en onverwachte ontmoetingen. In de vier kernen zijn wij een venster naar buiten en een 'huiskamer' voor eenieder die een moment van rust zoekt in deze hectische samenleving om nieuwe inspirerende kennis, informatie en ervaringen tot zich te nemen. In deze huiskamer is iedereen welkom en wordt iedereen gezien en gehoord. Persoonlijke ontwikkeling, en verbinding met elkaar en met andere (lokale) organisaties staan centraal. De Bibliotheek opereert vanuit een onafhankelijke positie, maar in nauwe samenwerking met inwoners en partners.

Onze strategische ambities

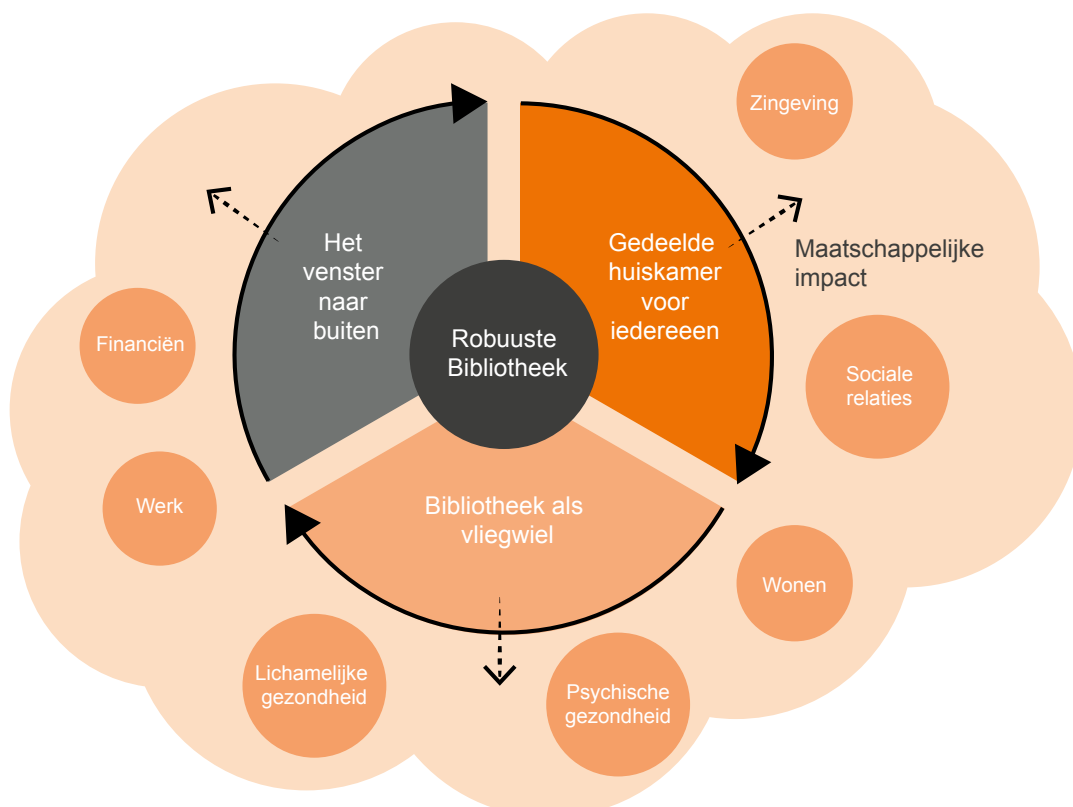
Met zicht op waar we nu staan en waar we naar toe willen, met inachtneming van onze wettelijke en lokale functies, onderhevig aan trends en ontwikkelingen, en samenwerkend met inwoners en partners, hebben wij drie inhoudelijk strategische ambities en één organisatie ambitie geformuleerd.

Strategische ambities			
1. Het venster naar buiten	2. De gedeelde huiskamer in iedere kern	3. De bibliotheek als vliegwiel	4. Een Robuuste Bibliotheek
Ons aansprekende aanbod en programmering verbreden je horizon.	Voor iedereen in elke kern een 'thuis weg van huis'; een toegankelijke en sociale plek naast je eigen huis en je werk.	Rol en positionering als lokale spil in netwerken, contacten met inwoners, verbinder, wegwijzer, doorverwijzer.	Een wendbare en weerbare organisatie die toekomstbestendig is.
Thema's			
• Basisvaardigheden • Kunst en cultuur • Sociaal Domein	• Inclusie en toegankelijkheid • Verbinding en ontmoeting • Studeren en werken • Elke vestiging sluit aan bij wensen en behoefte uit de omgeving	• Aantrekkelijke gemeente en regio • Lokale betrokkenheid en participatie • Spil in het netwerk van partners in het sociaal domein	• Beheersorganisatie • Zicht op de toekomst • Lokale samenwerking • Financiën

De inhoudelijke ambities hebben nauwe onderlinge relaties en versterken elkaar. Het één kan niet zonder het ander. Zo beïnvloedt een aansprekend aanbod van activiteiten (1) de potenties voor een gedeelde huiskamer (2). De huiskamer wordt mede gevormd door de verschillende activiteiten, aanbod en de dienstverlening. En dankzij lokale betrokkenheid met partners en inwoners

(3) ontstaat een aansprekend aanbod (1). En voor alles geldt dat een wendbare en weerbare organisatie (4) randvoorwaardelijk is. Als deze ambities in onderlinge samenhang verder groeien, zal de maatschappelijke impact van de Bibliotheek in de samenleving ook toenemen. Dit groeipad is in onderstaande tekening gevisualiseerd.

Bibliotheek Twenterand verbindt haar maatschappelijke impact graag aan de verschillende leefgebieden van inwoners. Deze leefgebieden zijn verbonden met Positieve Gezondheid, waarbij de focus ligt op wat voor mensen belangrijk is. Uit onderzoek van de grondlegger van Positieve Gezondheid (Machteld Huber) blijkt dat een betekenisvol leven belangrijk is, we willen mee kunnen doen en ons energiek voelen. Het gaat om meer dan lichamelijke gezondheid; het gaat over wat mensen veerkracht geeft.

We zien deze leefgebieden die bij iedereen op zijn eigen manier relevant zijn:

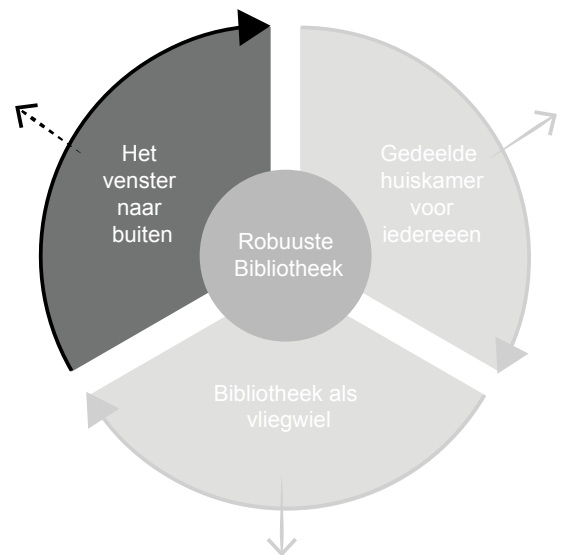
- Zingeving
- Wonen
- Financiën
- Sociale relaties
- Lichamelijke gezondheid
- Psychische gezondheid
- Werk en activiteiten

We weten dat volwassenen met lage basisvaardigheden vaker problemen ervaren op uiteenlopende leefgebieden dan volwassenen die wel over voldoende basisvaardigheden beschikken⁶. Vaak is er dan sprake van een dieper probleem of combinatie van problemen. Deze uitdagingen zijn voor mensen met lage basisvaardigheden veelal groter en van meer invloed op hun dagelijks leven. Ook mensen die wel beschikken over de basisvaardigheden, komen uitdagingen tegen op een of meerdere leefgebieden. In de programmering van het aanbod maakt Bibliotheek Twenterand bewuste keuzes ten aanzien van leefgebieden en het bereik van doelgroepen.

⁶ Volwassenen- en ouderenmonitor GGD Twente, 2021

Strategische ambitie 1: Het venster naar buiten

Bibliotheek Twenterand wil een venster naar buiten zijn: via ons aansprekende aanbod en programmering geven we je de mogelijkheid om een stap (of meer) buiten je eigen zichtveld en het begane pad te zetten. Je horizon verbreden. We stellen ons ten doel dat alle inwoners van de gemeente Twenterand volwaardig en zelfstandig aan de samenleving kunnen deelnemen.

Dit doen we op de volgende thema's:

- **Basisvaardigheden**

Bibliotheek Twenterand helpt inwoners die de basisvaardigheden op het gebied van taal en digitaal verder willen ontwikkelen. Wij zijn een laagdrempelige plek waar iedereen terecht kan. Binnen de Basisvaardigheden is speciale aandacht voor:

- o **Laaggeletterdheid**

Een subsidie vanuit Toekomstkracht Overijsselse Bibliotheken is toegekend, waarmee we inzetten op het tegengaan van laaggeletterdheid. Dit is al langere tijd een belangrijk speerpunt van de gemeente en de Bibliotheek. Het doel van het project is het gezamenlijk met externe partners ontwikkelen van een taalrijke gezinsomgeving. Daarnaast loopt het project Tel mee met Taal. De activiteiten zijn gericht op het vergroten van een of meer taalvaardigheden, de rekenvaardigheid of de digitale vaardigheden. Tevens dragen de activiteiten bij aan een educatief partnerschap tussen ouder, onderwijsinstelling, instellingen die de jeugdgezondheidszorg uitvoeren en voorschoolse voorzieningen, en stimuleert een educatief thuismilieu.

- o **Leesplezier en Lees- en taalvaardigheden**

Leesplezier bevorderen is een belangrijke taak van de Bibliotheek. Zo dragen we eraan bij dat kinderen hun taal- en leesvaardigheden al op jonge leeftijd aanleren. Dat doet de Bibliotheek in samenwerking met scholen, kinderopvang en consultatiebureaus.

- o **Digitale vaardigheden**

Vrijwel alle dagelijkse dingen zijn digitaal georganiseerd. Van boodschappen doen tot contact met bedrijven en overheden. Om mee te komen in het digitale tijdperk zijn digitale basisvaardigheden onmisbaar. De Bibliotheek Twenterand helpt inwoners bij het verkrijgen en onderhouden van deze basisvaardigheden.

- o **Digitaal Burgerschap**

Wij ontwikkelen een nieuw aanbod voor inwoners op het gebied van digitaal burgerschap met als doel dat inwoners zich actief, vaardig en weerbaar kunnen bewegen in de digitale informatiesamenleving.

- **Kunst & cultuur**

Kunst en cultuur zijn onmisbaar in onze samenleving: ze geven ons ontspanning en plezier, dragen bij aan betekenis- en zingeving, laten ons ontdekken, inspireren en ervaren, en voeden ons met nieuwe kennis en inzichten. Als culturele organisatie participeren wij als actieve partner binnen de gemeente Twenterand en hebben samen met de gemeente een combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur. De combinatiefunctionaris draagt vanuit de Bibliotheek zorg voor de uitvoering van het cultuureducatieprogramma in Twenterand.

- **Sociaal Domein**

De ondersteuning in maatschappelijke opgaven beweegt de Bibliotheek steeds verder richting het sociaal domein. Zelfredzaamheid, participatie en het volwaardig meedoen aan de samenleving komen op vele manieren terug. Wij zetten ons in voor ondersteuning van kwetsbare groepen en daarom werken wij al langere tijd nauw samen met onze lokale partners en andere instellingen in Twenterand. De Bibliotheek heeft de voortrekkersrol bij de integrale opdracht die er in de gemeente ligt op het gebied van cultuur en sociaal domein. Samen met lokale zorg en welzijnspartijen willen we een zichtbare en laagdrempelige fysieke plek inrichten (Infohuis) waar inwoners terecht kunnen voor ondersteuning bij hulpvragen. Het IDO (Informatiepunt Digitale Overheid) maakt onderdeel uit van het Infohuis.

Box 1.1: Toekomstkracht: inzet op bestrijding laaggeletterdheid via gezinsaanpak

De provincie Overijssel heeft de ambitie dat iedereen kan meedoen in onze samenleving. De bibliotheken spelen hier een belangrijke rol in. De provincie Overijssel heeft voor bibliotheekstichtingen in Overijssel een subsidie beschikbaar gesteld van maximaal € 95.000,- per subsidieaanvraag. Deze regeling 'Toekomstkracht' is gericht op bibliotheekinnovatie en gemeente, provincie en bibliotheken hierin samen op om de maatschappelijke functie van bibliotheken door te ontwikkelen.

In aansluiting op het Actieplan Basisvaardigheden 2023- 2026 van de gemeente Twenterand biedt Toekomstkracht mogelijkheden om extra aandacht te besteden aan het bestrijden van laaggeletterdheid. Dit is ook de uitkomst van twee brainstormsessies over Toekomstkracht waarbij medewerkers van de bibliotheek, beleidsadviseurs van de gemeente en directeur van ZorgSaam gesproken hebben over mogelijkheden en prioriteiten voor een aanvraag.

Bibliotheek Twenterand, ZorgSaam en de gemeente Twenterand hebben een projectplan gemaakt voor het ontwikkelen van een gezinsaanpak laaggeletterdheid om de cyclus van laaggeletterdheid te doorbreken. De aanvraag is toegekend en loopt vooruit op de wettelijke taak gezinsaanpak laaggeletterdheid.

Het projectplan richt zich op het ontwikkelen van een taalrijke gezinsomgeving voor kinderen (thuis en in de nabije omgeving van gezinnen) van vanaf negen maanden tot 1000 dagen oud. Hierbij kiezen we voor het begrip "gezinsomgeving" om intergenerationeel te kunnen werken: grootouders en andere betrokkenen in de directe omgeving hebben ook invloed en impact en die willen we meenemen in het project. We kiezen ook bewust voor de start bij de zwangere vrouwen omdat taalontwikkeling al start voordat een kind is geboren. Taalachterstanden van kinderen ontstaan in de eerste 1000 dagen van een kind. We starten aan de basis om het fundament te kunnen leggen voor en stimuleren van taalontwikkeling en dus geletterdheid.

Strategische ambitie 2: De gedeelde huiskamer in iedere kern

Bibliotheeken worden in toenemende mate gezien als een 'thuis weg van huis'. Een sociale plek naast je eigen huis en je werk. Bibliotheek Twenterand wil de gedeelde huiskamer zijn in iedere kern. Onze gedeelde huiskamer heeft als rol de lokale gemeenschap te betrekken en te verrijken. Dit wordt bereikt door het mede-organiseren van uitwisseling van kennis en informatie binnen deze gemeenschap, waarbij allerlei tools waaronder de collectie, kunnen helpen. Door actief in gesprek te gaan met de lokale gemeenschap (inwoners en partners) en gezamenlijk activiteiten te organiseren, kan kennis gecreëerd worden, waardoor de gemeenschap versterkt wordt.

Relevante thema's in onze huiskamer zijn:

- **Inclusie en toegankelijkheid**

Een inclusieve samenleving betekent dat alle inwoners gelijkwaardig mee kunnen doen en zich thuis voelen. Diversiteitsfactoren als geloof, afkomst, seksualiteit, opleidingsniveau en andere zaken spelen hier ook een rol in. Inclusie is dus meedoen, in de breedste zin van het woord.⁷ Iedereen is welkom in onze bibliotheek en bij onze activiteiten, ongeacht achtergrond, afkomst, leeftijd, (fysieke) beperking, religie, seksuele voorkeur, identificering en politieke voorkeur. Wij zetten ons hier actief voor in en zorgen voor een veilige omgeving waarin je jezelf mag zijn.

- **Verbinding en ontmoeting**

Wij zijn een plek voor verbinding en ontmoeting. Onze bibliotheek is open toegankelijk en wij stimuleren (lees)plezier en ontmoeting in een tijd waarin eenzaamheid en individualisering toeneemt. Daarom verbinden wij mensen met elkaar: voor uitwisseling, inspiratie en ontspanning. Waar gewenst, verbinden wij ook mensen en maatschappelijke/

ondersteunende organisaties: de Bibliotheek als toegangslot voor hulpvragen.

- **Studeren en werken**

Als student, zzp'er of flexwerker is het soms fijn om de laptop op te pakken en buiten de deur te gaan werken. De Bibliotheek Twenterand is een inspirerende plek om te werken tot sluitingsuur. We zijn ook ontmoetingsplaats voor ondernemers of freelancers die even willen netwerken, tips willen uitwisselen of nieuwe ideeën willen opdoen.

- **Elke vestiging sluit met inrichting en programmering aan bij wensen en behoeften van de omgeving**

Gemeente Twenterand bestaat uit vier kernen: Vroomshoop, Den Ham, Vriezenveen en Westerhaar. Iedere kern heeft een eigen profiel en daarmee ook eigen behoeftes en wensen. Wij willen dat iedere vestiging een eigen huiskamer is, zodat inwoners dichtbij huis een gedeelde huiskamer vinden waar zij zich welkom, veilig en fijn voelen.

⁷ Actieplan basisvaardigheden gemeente Twenterand 2023-2026, p3

Box 1.2: Verruiming openingstijden locatie Westerhaar (SPUK)

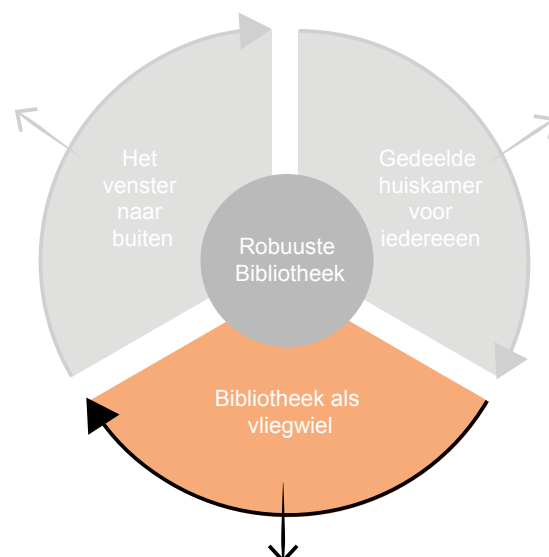
In aanloop naar deze zorgplicht voor gemeenten (via wetswijziging, per 2025) is de regeling 'Eenmalige Specifieke Uitkeringen Lokale Bibliotheekvoorzieningen' (SPUK-regeling) in 2023 in het leven geroepen. Door gebruik te maken van de tijdelijke regeling kunnen gemeenten het bibliotheeknetwerk versterken en zich voorbereiden op de wijziging van de bibliotheekwet in 2025. In de praktijk betekent dit een nauwe samenwerking tussen gemeente en bibliotheek om een goed en haalbaar plan voor te leggen, zodat vanaf 2025 aan de zorgplicht kan worden voldaan.

De gemeente Twenterand heeft i.s.m. de Bibliotheek Twenterand in juni 2023 een SPUK-aanvraag ingediend met als inzet ruimere openingstijden voor de vestiging Westerhaar. De doelstelling is om de kwaliteit van de vestiging te verhogen door de openingstijden uit te breiden en meer aanbod te creëren voor alle inwoners. Directe gevolgen van de verruiming van openingstijden zijn meer activiteiten en bezoekers, een beter bereik van alle inwoners, een langere verblijfstijd en meer ontmoetingen. Indirect leveren wij een bijdrage aan de leefbaarheid in de kern en het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoners.

Binnen de eerste tranche is onze aanvraag afgewezen vanwege overschrijving. In november wordt bij de tweede tranche de aanvraag (opnieuw) ingediend door de gemeente.

Ambitie 3: Bibliotheek als vliegwiel

Wij zien Bibliotheek Twenterand als vliegwiel om verder te komen. We hebben verschillende functies voor de inwoners, lokale partners en gemeente en hierin zit onze toegevoegde waarde. Als verbinder, wegwijzer, doorverwijzer helpen we inwoners bij hun vragen en werken we samen met partners om gemeentelijke opgaven te realiseren. Dit vraagt een heldere rol en goede positionering.

Met onze verschillende functies willen wij een belangrijke bijdrage leveren aan:

- **Aantrekkelijke gemeente en regio**
Voor een aantrekkelijk en goed vestigingsklimaat zijn factoren als werkgelegenheid, onderwijs, gezondheidszorg en cultuur belangrijke vereisten. Bibliotheek Twenterand draagt als partner actief bij aan een fijne leefomgeving (Bruto Twents Geluk). Een aantrekkelijk, ondersteunend en prikkelend aanbod van culturele en maatschappelijke waarde is hierbij onontbeerlijk.
- **Lokale betrokkenheid en participatie**
Door lokaal betrokken te zijn, weten we wat de behoeftes en wensen van de inwoners zijn en kunnen we i.s.m. met onze partners en inwoners, programma's en activiteiten op maat aanbieden. Hierdoor bereiken we meer mensen en kunnen dus meer mensen meedoen, die zich op hun beurt weer kunnen inzetten voor anderen. Zo bevorderen we

lokale participatie: zelfredzame inwoners, die voor zichzelf én voor elkaar zorgen, mede vormgeven aan de eigen leefomgeving en zich vrijwillig inzetten voor anderen of in lokale netwerken. Dit vraagt van bibliotheekmedewerkers nabijheid en contact met inwoners, wat deels plaatsvindt in onze huiskamer, maar ook op andere plekken en momenten in de gemeente.

- **Spil in het netwerk van partners in het sociaal domein**
Bibliotheek Twenterand wil een spil in het netwerk van partners zijn. Wij verbinden mensen en maatschappelijke/ondersteunende organisaties: de Bibliotheek als toegangsloket voor hulpvragen. Inwoners weten zo waar ze terecht kunnen met hun vragen en we bevorderen hiermee de integrale aanpak van maatschappelijke opgaven. In de bijlage is een lijst opgenomen van partners met wie we samenwerken.

Box 1.3: De avondschool

Met bredere programmering van de Bibliotheek in alle kernen, nodigen we lokale organisaties uit om gebruik te maken van de faciliteiten van de bibliotheken voor hun programmering. Zo worden de huiskamers in de kernen optimaal gebruikt voor inwoners als vliegwiel om verder te komen in hun ontwikkeling.

Een passend voorbeeld is de Avondschool Vroomshoop, een samenwerking tussen de Bibliotheek Twenterand, het Taalpunt en het Noordik. Dit initiatief wordt gedragen door vrijwilligers uit Twenterand die hun kennis delen met mede-inwoners. Het is een mooi voorbeeld van lokale betrokkenheid en het belang van gemeenschap gebaseerd leren. Het toont aan dat mensen in de gemeenschap bereid zijn om bij te dragen aan het succes van anderen.

Het doel van de Avondschool is om alle inwoners van de Gemeente Twenterand de kans te geven om deel te nemen en zich te ontwikkelen. Dit benadrukt het belang van inclusiviteit en de mogelijkheid voor iedereen om toegang te krijgen tot educatieve kansen.

De Avondschool vergroot educatieve kansen en draagt bij aan een leven lang ontwikkelen en leren. Mensen kunnen nieuwe vaardigheden verwerven en blijven groeien, ongeacht hun leeftijd of achtergrond. De Avondschool moedigt ook (nieuwe) sociale contacten aan. Dit is belangrijk omdat het niet alleen bijdraagt aan het welzijn van de deelnemers, maar ook aan de opbouw van sociale cohesie in de gemeenschap.

Organisatie ambitie 4: Een Robuuste Bibliotheek

Een robuuste bibliotheek is een toekomstbestendige bibliotheek die maatschappelijk relevant is. Het is een organisatie die voldoende wendbaar kan reageren op de behoeften van het publiek, op wensen van subsidiegevers en op ontwikkelingen op technologisch gebied. Bovendien is een robuuste bibliotheek voldoende weerbaar om onder wisselende omstandigheden continuïteit te kunnen bieden.⁸

- **Beheersorganisatie**

Een stevige basis zoals een goede beheersorganisatie en fysieke infrastructuur is noodzakelijk om als bibliotheek onze wettelijke taken te kunnen uitvoeren en dus om maatschappelijk relevant te kunnen zijn. Hoe steviger en stabielere deze basis is, hoe beter wij onze kerntaken kunnen uitvoeren en hoe beter wij kunnen inspelen op ontwikkelingen. De bibliotheekbranche heeft hier toenemende aandacht voor op weg naar de wettelijke zorgplicht in 2025. Dit geldt uiteraard ook voor ons: wij staan voor een mooie, maar stevige uitdaging en dus moet ook onze basis stevig zijn.

- **Zicht op de toekomst**

Om voldoende wendbaar en weerbaar te zijn, is het belangrijk om zicht te hebben op de toekomst. Nu is de toekomst moeilijk te voorspellen, maar het is zeker mogelijk om zicht te hebben op bepaalde ontwikkelingen en innovaties. Zo weten we bijvoorbeeld dat de technologie zich steeds verder zal ontwikkelen en de digitalisering alleen maar zal toenemen. Door deel te blijven nemen aan landelijke, provinciale en regionale netwerken en door onze lokale verankering, is het eenvoudiger om vooruit te kijken en sneller op veranderingen in te spelen.

- **Lokale samenwerking**

Door samen te werken, bundelen we krachten: culturele en maatschappelijke opgaven worden integraal aangepakt, de dienstverlening wordt beter, er is meer ruimte voor vernieuwing en de organisatie is minder kwetsbaar doordat mankracht en middelen gedeeld worden. We werken samen met Gemeente Twenterand en andere belangrijke zorg- en welzijnspartners, voorschoolse instellingen en het onderwijs. Naast alle landelijke samenwerkingen, is Bibliotheek Twenterand ook aangesloten bij het Netwerk van Overijsselse Bibliotheken. Dit netwerk is de motor van innovatie, kwaliteit en inspiratie voor de individuele netwerkpartners en stimuleert daarmee de ontwikkeling van de rol van de Bibliotheek in de samenleving.⁹

- **Financiën**

Zonder een passende financiering is het niet mogelijk onze ambities te realiseren. De afgelopen jaren hebben we laten zien dat we veel waarde kunnen leveren voor de bijdrage die we ontvangen van de Gemeente Twenterand. Ook slagen we erin om een deel van onze activiteiten te financieren door projectsubsidies en derde geldstromen. Kortom: de solvabiliteit, liquiditeit en de reservepositie is in 2023 goed. Daarbij komt dat wij een relatief kleine

⁸ Berenschot, De Robuuste Bibliotheek p5

⁹ <https://www.overijsselsebibliotheken.nl/over-ons>

bibliotheekorganisatie zijn, waardoor wij aan de ondergrens van een robuuste organisatie bivaakkeren. Dit beïnvloedt ook de snelheid van de innovatie, professionalisering en vernieuwing. Wij willen graag de bibliotheken in de kernen vernieuwen, zodat wij ons als een bruisende huiskamer kunnen profileren. Dit willen wij o.a. bij de verhuizing van de Bibliotheek naar het gemeentehuis in Vriezenveen realiseren. Voor de komende jaren verwachten wij een toename van het aantal bezoekers, activiteiten en uitleningen, door onder andere het afschaffen van telaarjelden

en het invoeren van maandabonnementen. Voor het realiseren van onze visie en ambities zullen wij samen met de gemeente zoeken naar oplossingen om vooral de stijgende personeelskosten te compenseren. Dit kan via een beroep op de SPUK-middelen en vanaf 2025 de inzet van de structurele middelen die beschikbaar worden gesteld door de zorgplicht. Indien nodig zullen wij scherpe keuzes maken om dreigende tekorten op te vangen. Op deze wijze verwachten wij de komende jaren onze solide financiële positie te kunnen continueren.

Box 1.4: Organisatiescan Robuuste Bibliotheek

Recentelijk is het landelijke rapport *De Robuuste Bibliotheek* uitgekomen als handreiking bij lokale gesprekken tussen bibliotheek en gemeente over de gezamenlijke opgaves en de relevantie van de lokale bibliotheek.

In het najaar van 2023 komt de Organisatiescan Bedrijfsvoering, waaraan de uitgangspunten van *De Robuuste Bibliotheek* ten grondslag liggen, beschikbaar. Het Overijssels bibliotheeknetwerk (officieel: Vereniging Netwerk Overijsselse Bibliotheken) heeft deze scan door de POI Rijnbrink laten ontwikkelen. Hiermee krijgen bibliotheken in Overijssel meer inzicht in de robuustheid van de eigen organisatie en worden aandachtspunten en knelpunten o.g.v. bedrijfsvoering in kaart gebracht. Ook bij Bibliotheek Twenterand wordt deze ingezet en daarmee krijgen wij een goed inzicht in waar wij staan op weg naar de wettelijke zorgplicht en de vereiste toekomstbestendige bibliotheek.

Tot slot

Nu de missie, visie en koers (strategische ambities) voor de komende twee jaar helder zijn, is de vraag hoe de bibliotheek dit kan waarmaken. Wat betekent de Toekomstvisie 2024-2025 concreet voor de verschillende teams en medewerkers? Hoe verhouden de ambities zich tot wat er al gebeurt en wat is er aanvullend nodig om dit te realiseren?

Het Organisatieplan 2024-2025 van Bibliotheek Twenterand geeft hierop antwoord. In het organisatieplan zijn de strategische ambities inhoudelijk uitgewerkt naar opgaven en doelstellingen. Voor de ontwikkeling van de organisatie bevat dit plan aandachtspunten per bouwsteen van organiseren.

Uiteindelijk moeten deze strategische en tactische ambities ook worden waargemaakt. Dit doen we d.m.v. onze jaarplannen. Voor ieder jaar maken we, voorafgaand aan dat jaar, een operationeel plan, waarin heel concreet staat opgenomen wat we in dat jaar allemaal gaan doen.

We stappen met deze Toekomstvisie 2024-2025, het Organisatieplan 2024-2025 en de jaarplannen samen, en vol ambitie en vertrouwen, de toekomst in.

Bijlage

Netwerkpartners

Bibliotheek

Twenterand

Landelijke en regionale samenwerkingspartners

- Provincie Overijssel
- Overijsselse Bibliotheken
- Rijnbrink (POI)
- Bibliotheek Hardenberg
- Stichting Lezen en Schrijven
- Ontplooi (de sociale werkvoorziening)
- Tetem Enschede (techniek)
- VoorleesExpress
- BoekStart
- de Bibliotheek op School
- Seniorweb
- Digisterker
- CPNB
- ROC van Twente
- OV Ambassadeurs Overijssel

Plaatselijke samenwerkingspartners

- Gemeente Twenterand (verschillende afdelingen)
- Kulturhus 'De Klaampe' Westerhaar
- Kulturhus 'Het Punt' Vroomshoop
- ZorgSaam Twenterand
- Zorginformatiepunten en WMO-loketten
- Informatiepunt Vrijwilligerswerk Twenterand
- Stichting Manna
- Voortgezet onderwijs Het Noordik
- Basisscholen in de gemeente Twenterand
- Brede school Den Ham en Vroomshoop
- Peuter- en kinderopvang in de gemeente Twenterand
- Jongerenwerk ZorgSaam
- GGD Twente inclusief consultatiebureaus
- Erfgoedinstellingen en musea in Twenterand
- Amateurkunst in Twenterand
- Theater Turf
- De Vriezenhof
- Woon- en zorgcentra in Den Ham, Vroomshoop, Westerhaar en Vriezenveen
- Alle Thuiszorgorganisaties
- Algemeen maatschappelijk werk Avedan
- Evenmens
- MEE IJsseloever (o.a. ouderenconsulenten)
- Casemanagers dementie
- Alzheimergroep Twenterand
- Vluchtelingenwerk
- Eerstelijns zorg (huisartsen, fysiotherapeuten)
- Coalitie eenzaamheid 'Samen ben je niet alleen Twenterand'

De Bibliotheek Twenterand
Jonkerlaan 4
7671 GM Vriezenveen
0546-562385
vriezenveen@bibliotheektwenterand.nl

de Bibliotheek
Twenterand